

$$\Delta\Pi_f = R_1 \times K_1 \times (f_1 - f_0) \times t_0 \times \rho_0;$$

$$\Delta\Pi_t = R_1 \times K_1 \times f_1 \times (t_1 - t_0) \times \rho_0;$$

$$\Delta\Pi_p = R_1 \times K_1 \times f_1 \times t_1 \times (\rho_1 - \rho_0).$$

Сумарний абсолютний вплив перелічених факторів дорівнює загальному абсолютному приросту аналізованого показника. Для визначення структури впливу факторів, тобто їх питомої ваги (частки) у загальній величині приросту досліджуваного показника необхідно отриманий частковий вплив кожного чинника поділити на цей загальний приріст прибутку і результат помножити на 100.

Запропонована вище методика факторного аналізу прибутку дозволяє визначити абсолютний вплив найважливіших чинників на його зміну за будь-який період роботи підприємства, дослідити окремі тенденції такого впливу за останні 3-5 років і більше, обґрунтувати відповідні управлінські рішення при розробці стратегії розвитку конкретного господарства і тактики її досягнення.

1.Грабовський Б.С. Економічний аналіз. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

2.Комплексный экономический анализ предприятия / Под ред. Н.В.Войто-ловского, А.П.Калининой, И.И.Мазуровой. – СПб: Питер, 2009. – 576 с.

3.Савицкая Г.В. Экономический анализ. – М.: Новое Знание, 2009. – 679 с.

Отримано 18.11.2009

УДК 332.8 : 658.15

Ю.І.МІЗИК, А.С.РЯБЧЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ ВПЛИВУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА СТАН ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Аналізується вплив світової фінансово-економічної кризи на стан та майбутній розвиток підприємств ЖКК, розглянуто існуючі підходи до мінімізації наслідків та виходу з кризового становища, розроблено пропозиції щодо вирішення ключових завдань функціонування житлово-комунального комплексу.

Анализируется влияние мирового финансового кризиса на состояние и будущее развитие жилищно-коммунальных предприятий, рассмотрены существующие подходы к минимизации последствий и выхода ЖКК из кризисного состояния, разработан ряд предложений касательно решения ключевых заданий функционирования жилищно-коммунального комплекса.

In the article world financial crisis influence is analyzed on the state and future development of housing and communal services, the existent approaches are considered to minimization of consequences and way out of crisis situation, suggestions are developed in relation to the decision of key tasks of housing and communal services functioning.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, фінансово-економічна криза, комунальні послуги, енергоносії, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, тарифи.

Функціонування підприємств ЖКК набуває стратегічного значення для розвитку соціально орієнтованої національної економіки, що проявляється у створенні бази для успішного ведення діяльності підприємств та задоволенні першочергових потреб населення у формі якісних житлово-комунальних послуг.

Оцінці критичного стану підприємств ЖКК і шляхам його покращення присвячено роботи [1, 2, 8, 10, 16, 20]. Проте актуальності набувають питання аналізу причин кризових загострень і визначення перспектив розвитку житлово-комунальної галузі в умовах фінансово-економічної кризи.

На сьогоднішній день за підсумками всеукраїнського соціального опитування найбільш всього громадяни переймаються наслідками фінансово-економічної кризи (32,7% опитуваних), обумовленими зростанням цін на продукти, товари й комунальні послуги, інфляцією та ін. [7, 9]. Це позначається на погіршенні вже й так скрутного становища підприємств ЖКК, на що в першу чергу впливає подорожчання енергоносіїв і зниження добробуту та платоспроможності населення.

У зв'язку з цим метою статті є аналіз наслідків впливу світової фінансово-економічної кризи на житлово-комунальну галузь та розроблення пропозицій щодо її подолання.

Серед основних наслідків світової фінансово-економічної кризи, які безпосередньо впливають на діяльність підприємств ЖКК є: фінансові проблеми банківського сектору; зростання цін на енергоносії, а разом з цим і рівня інфляції; дефіцит Державного бюджету та скорочення бюджетного фінансування як результат зростання зовнішнього боргу.

Першим із наслідків можна назвати кризу ліквідності у банківському секторі, що в свою чергу сприяло скороченню надання кредитів та погіршенню стану їх погашення комунальними підприємствами. Разом з цим зростає кількість прострочених кредитів, виданих населенню, зокрема іпотечного кредитування, це негативно впливає на платоспроможність населення і ріст дебіторської заборгованості перед підприємствами комунальної сфери (рис.1) [14].

Другим наслідком світової фінансово-економічної кризи є підвищення світових цін на енергоносії, без забезпечення якими неможливе нормальне функціонування житлово-комунального комплексу (рис.2) [6].

Крім того, підвищення світових цін на нафту призвело до зростання загальносвітового рівня інфляції, що в свою чергу негативно вплинуло на фінанси приватного сектору та реальні доходи населення (рис.3) [5]. Це є другою складовою проблеми підвищення абонентської заборгованості житлово-комунальних підприємств.

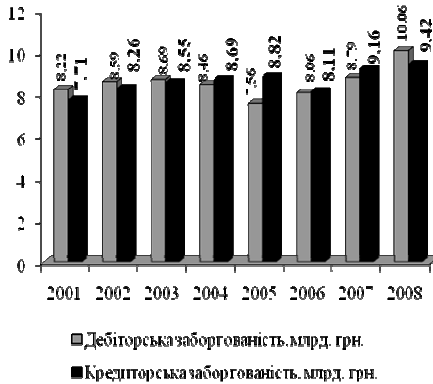

Рис.1 – Обсяги дебіторської і кредиторської заборгованостей у ЖКК

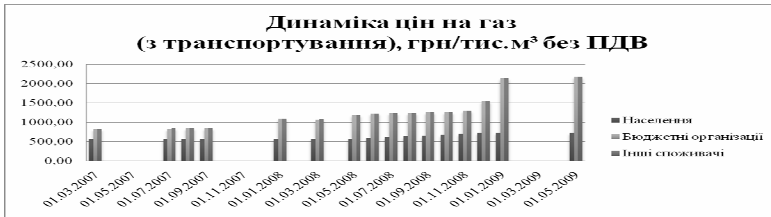

Рис.2 – Динаміка цін на газ в Україні

За даними Держкомстату, простежується негативна тенденція динаміки стану оплати за житлово-комунальні послуги, окремо відзначимо зростання заборгованості в опалювальний період (рис.4) [14].

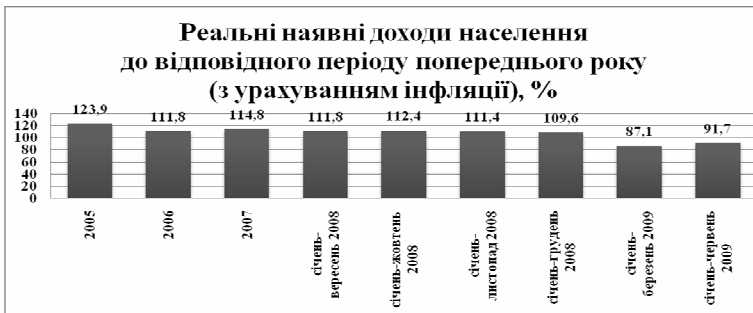

Рис.3 – Динаміка реальних доходів населення

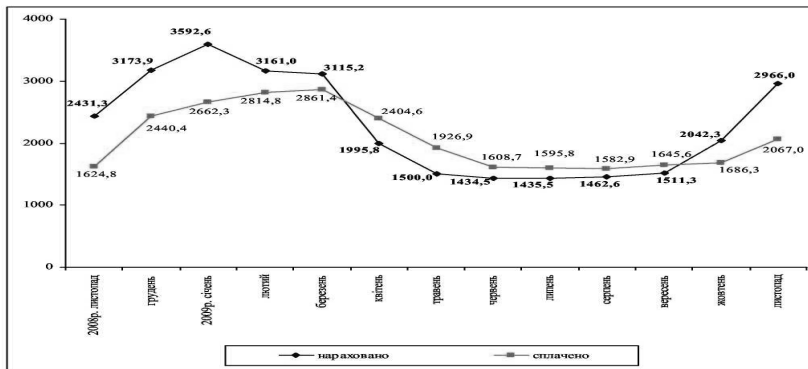

Рис.4 – Стан оплати населенням житлово-комунальних послуг (млн.грн.)

Зростання сум дебіторської заборгованості у свою чергу призводить до несвочасного виконання підприємствами ЖКК фінансових зобов'язань, через це кредитори згідно чинного законодавства застосовують багатомільйонні штрафні санкції, за якими повністю відсутні засоби фінансування. Наприклад, за 9 місяців 2009 р. сума нарахованих штрафів за енергоносії КП «Харківські теплові мережі» склала 117,1 млн. грн. На рис.5 відображено динаміку кредиторської заборгованості КП «Харківські теплові мережі» за останні чотири роки, яка збільшилася у 2,5 рази відносно 2006 р. і на 01.10.2009 р. становила вже 925891,2 тис. грн., у тому числі кредити – 29000 тис. грн.

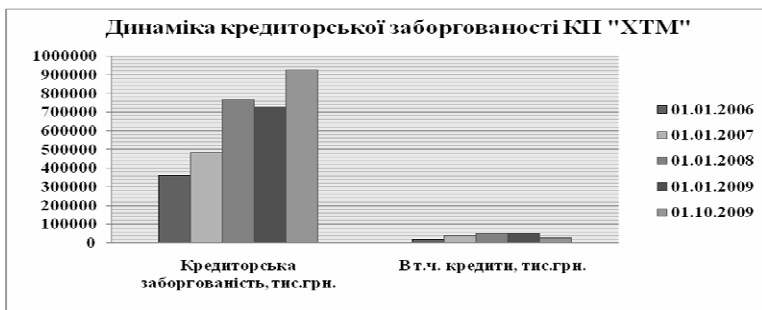

Рис.5 – Динаміка кредиторської заборгованості КП «ХТМ» (млн.грн.)

Третя причина загострення кризового становища пов'язана із зростанням зовнішнього боргу, обумовленим наданням міжнародних траншів та необхідністю його щорічного обслуговування, сума якого наближається до 60% ВВП України [18]. Це призводить до зростання дефіциту Державного бюджету України, що позначається на стані бюджетного

фінансування ЖКК. На прикладі можна відмітити зменшення суми фінансування заходів щодо програми розвитку КП «Харківські теплові мережі» на 9651 тис. грн. в 2008 р. у порівнянні з 2007 р.

З огляду на зазначені вище проблеми органами державної влади було розроблено й запропоновано наступні підходи до мінімізації наслідків світової фінансово-економічної кризи та виходу з кризового становища житлово-комунальної галузі України:

1. Прийнято ряд спеціальних нормативних актів і роз'яснень [3, 12, 15] та розроблено відповідні законопроекти [11, 13].

2. Набув чинності фіксований розмір відшкодування процентної ставки за кредитами в іноземній валюті (5% річних), які можуть бути використані підприємствами ЖКК для реалізації інноваційних проєктів у даній сфері згідно ухвали Кабміну від 05.11.2008р. №975.

3. Так само щорічно на модернізацію комунального господарства країни Національне агентство з розвитку енергетичних ресурсів розраховує повернути не менше 10-15 млн. євро згідно з Комплексною державною програмою енергозбереження України [17].

4. Проєктом майбутнього Житлового Кодексу України передбачається проведення суспільних слухань як «загальних зборів власників приміщень багатоквартирного будинку», де споживачі зможуть самостійно вирішувати, в якому обсязі сплачувати за комунальні послуги відповідно до їх якості. Фахівцями «Федерації працедавців підприємств ЖКГ України» був розроблений і представлений на розгляд Міністерству повний пакет документів відносно цього питання (від проєкту Положення до проєкту проходження даного документообігу) [4].

5. В президентській Концепції вдосконалення державного регулювання природних монополій підкреслювалася необхідність створення Національної комісії з регулювання ринку комунальних послуг. Комісії передбачається передати функції Міністерства з питань житлово-комунального господарства щодо формування цінової політики та регулювання ринків комунальних послуг на основі збалансування інтересів суспільства, суб'єктів природних монополій і споживачів послуг, які виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій у цій сфері [19].

Результати аналізу проблем галузі та вже прийнятих заходів з їх вирішення свідчать про недостатню реакцію з боку держави на подолання кризи ЖКК. Тому нами запропоновано ряд заходів щодо підтримки нормального функціонування житлово-комунальних підприємств в умовах кризи (рис.6).

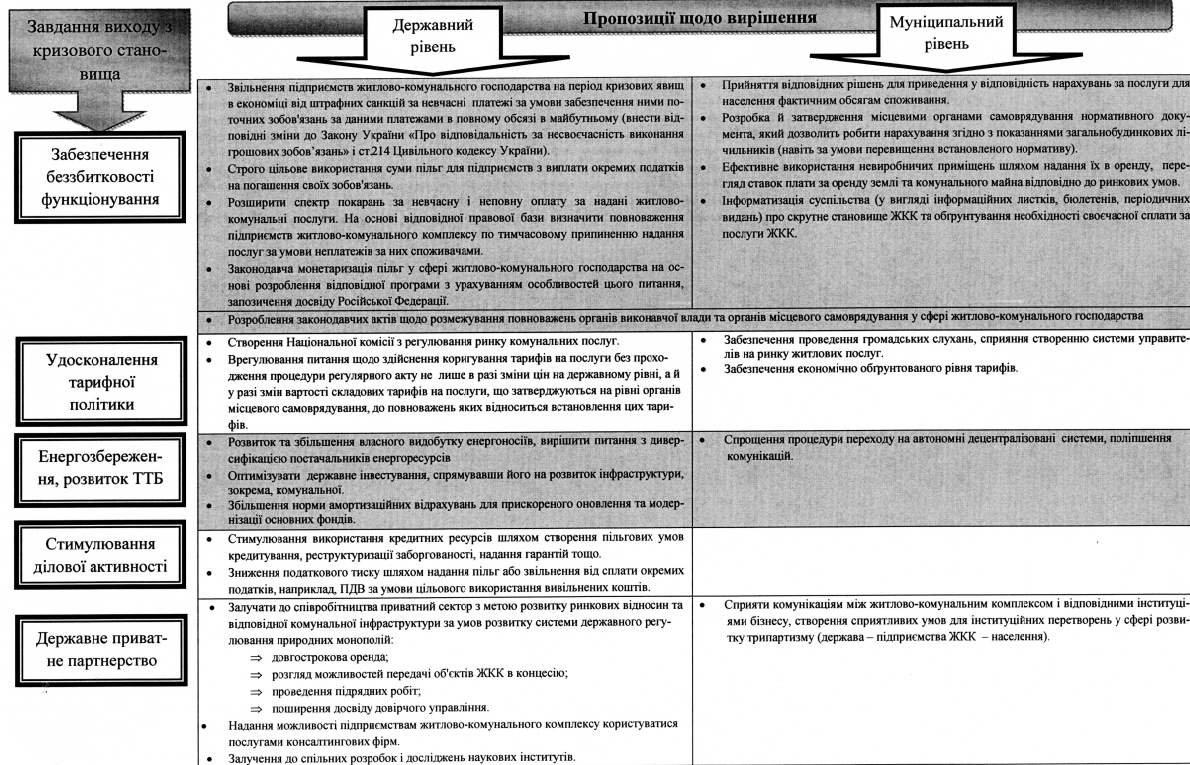

Рис.6 – Комплекс заходів для виходу з кризового становища

Таким чином, аналіз впливу світової фінансово-економічної кризи на діяльність житлово-комунального комплексу свідчить:

1) скрутне становище комунальних підприємств ускладнюється через загострення кризових тенденцій в цій сфері та веде до зриву надання послуг, росту заборгованості, а разом з тим і тарифів;

2) розроблені дії органів державної влади в повному обсязі не вирішують всіх проблем через складність оперативного регулювання державою природних монополій.

Запропонований комплекс заходів дозволить, якщо не вивести ЖКК з кризи, то хоча б пом'якшити перебіг протікання та її наслідки.

1.Безугла В.О., Шаповал Л.П. Особливості забезпечення фінансової стабілізації комунального господарства міста // Економіка і регіон. – 2007. – № 4 (15). – С.22-25.

2.Бобров С.А. Аналіз причин виникнення світової фінансової кризи та її вплив на економіку України // Фінанси України. – 2008. – №12. – С.33-43.

3.Відносно заходів по подоланню впливу світової економічної кризи на роботу житлово-комунального господарства країни: Рішення №31 від 14.11.2008 р. Міністерства з питань житлово-комунального господарства України.

4.Адамов О. Непопулярный популизм жилищно-коммунального хазайства. – Режим доступу: <http://for-ua.com/analytics/2009/09/09/162136.html>.

5.Данилишин Б. Світова фінансова криза – тест для України. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1550/64350/> – Назва з екрану.

6.Дорошенко І.В. Глобальна світова фінансова криза та її вплив на розвиток економіки України – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2008-3/Doroshenko_308.htm .

7.Інтернет-конференція Віктора Пінзеника Екс-міністра фінансів України на тему: "Економічна криза по-українськи. Наслідки, уроки, перспективи" – Режим доступу: <http://www.liga.net/conf/ic/?cid=267> – Назва з екрану.

8.Шляхи мінімізації впливу фінансової кризи на Бюджет України / І.О.Лукіна, В.В.Баліцька, О.В.Короткевич, Н.Б.Фролова // Фінанси України. – 2008. – №12. – С.22-32.

9.Молдован А. Власть vs бизнес: "друг моего врага - мой враг"... – Режим доступу: <http://economics.unian.net/rus/detail/18393>.

10.Ніколаєва О., Прилепська С. Фінансове забезпечення розвитку водопровідно-каналізаційного господарства // Економіка будівництва і міського господарства. – 2009. – Т.5, №1. – С.63-74.

11.Про внесення змін до деяких законів України щодо здійснення державного контролю (нагляду) у сфері житлово-комунального господарства КМ України: Проект закону України №5217 від 09.10.2009 р.

12.Про затвердження Порядку використання в 2008 році засобів, передбачених в державному бюджеті для виконання Загальнодержавної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства, зокрема на здешевлення привернутих з цією метою кредитів. КМ. України, Ухвала КМ., Порядок № 225 від 19.03.2008 р.

13.Про заходи по попередженню негативних наслідків фінансової кризи Народний депутат України: Проект закону України № 3309-3 від 24.10.2008 р.

14.Про оплату населенням житлово-комунальних послуг у листопаді 2009 року: експрес-випуск / За ред. О.Г.Осауленко. – К.: Консультант, 2009. – 18 с.

15.Про удосконалення державного регулювання у сфері житлово-комунального господарства. Антимонопольний комітет, Міністерство з питань житлово-комунального господарства України, Лист № 28-29.1/02-2710, 8/8-3275 від 31.03.2009 р.

16.Реформування житлово-комунального господарства: теорія, практика, перспективи / О.М.Тищенко, М.О.Кизим, Т.П.Юр'єва та ін. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 368 с.

17.Симонова М. Модернизировать ЖКХ Украина договорилась с Северной экологической финансовой корпорацией. – Режим доступу: <http://donbass.ua/news/economy/2009/09/18/modernizirovat-zhkh-ukraina-dogovorilas-s-severnoi-jekologicheskoi-finansovoi-korporaciei.html>.

18.Статистичний бюлетень НБУ 2009: [Електронне видання] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/Statist/Electronic%20bulletin/data/stat.pdf>.

19.Про Концепцію вдосконалення державного регулювання природних монополій: Указ Президента України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=921%2F2007>.

20.Фалей О. Кто оплатит мораторий на зростання комунальних тарифів? – Режим доступу: <http://atku.org.ua/ua/today/203/2159>.

Отримано 25.01.2010

УДК 005.935 : 005.584.1

К.М.АЗІЗОВА

Харківський національний економічний університет

ПОБУДОВА СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ФУНКЦІОНУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Запропоновано підхід до побудови системи моніторингу функціонування капіталу підприємства як важливого елемента контролінгу, що є механізмом постійного спостереження за контрольованими показниками фізичної, фінансової й інтелектуальної складових капіталу, розмірами фактичних відхилень від передбачених і виявленням причин цих відхилень. Встановлено взаємозв'язок відхилень фактичних значень узагальнюючих показників кожної складової капіталу підприємства від планових на рентабельність капіталу як цільовий показник діяльності в системі контролінгу.

Предложен подход к построению системы мониторинга функционирования капитала предприятия как важного элемента контроллинга, который является механизмом постоянного наблюдения за контролируемыми показателями физической, финансовой и интеллектуальной составляющих капитала, размерами фактических отклонений от предусмотренных и выявлением причин этих отклонений. Установлена взаимосвязь отклонений фактических значений обобщающих показателей каждой составляющей капитала предприятия от плановых на рентабельность капитала как целевой показатель деятельности в системе контроллинга.

Offered approach to the construction of the system of monitoring of functioning of capital of enterprise as important element of controlling, that is the mechanism of permanent supervision on the controlled indexes of physical, financial and intellectual constituents of capital, by the sizes of actual deviations from foreseen and exposure of reasons of these rejections. Intercommunication of rejections of actual values of summarizings indexes of every constituent of capital of enterprise is set from planned on profitability of capital as having a special purpose performance indicator in the system of controlling.

Ключові слова: контролінг, капітал підприємства, моніторинг, відхилення, узагальнюючі показники, вплив відхилень на кінцеві результати діяльності.

Контролінг є системою досягнення цілей на підприємстві. Прин-